

засвоєння теоретичної бази вокальної педагогіки є одним з важливих напрямів вокального навчання майбутніх учителів музики.

Якщо формування технічних навичок у майбутніх фахівців є першоосновою вокального навчання студентів, то його основним завданням повинен бути розвиток вокально-виконавських умінь та навичок. Виділяючи, (умовно), теоретичні, технічні та виконавські напрямки вокального навчання майбутніх учителів музики, доцільно зазначити, що у комплексі вони зорієнтовані на кінцевий результат вокального навчання — сформованість співацької майстерності, яка, у свою чергу, є результатом засвоєння студентами норм, традицій та цінностей вокального мистецтва і ґрунтується на розвитку у них технічних навичок, котрі формуються не тільки на власних відчуттях, але і на усвідомленні теоретичних принципів голосотворення.

Проте засвоєний комплекс вокальних знань, умінь і навичок не є достатнім для успішного формування у майбутніх учителів музики вокальної культури, оскільки специфіка фахової діяльності вчителя вимагає оволодіння методичними прийомами вокально-виконавської діяльності, спрямованими на керівництво співацьким розвитком школярів. Адже специфіка формування вокальної культури майбутніх учителів музики полягає в їх методичній підготовці, а саме: в оволодінні знаннями про вікові особливості розвитку та охорони співацького голосу школярів; в умінні оцінювати музично-естетичні якості співацького звуку у дорослих і дітей відповідно до сучасних вимог академічного вокального інтонування; у розвитку вокального слуху школярів; в оволодінні методами вокального навчання з урахуванням особливостей голосотворення у школярів; у засвоєнні прийомів впливу на процес формування співацького голосу; у вихованні навичок методичного аналізу навчально-репертуарного матеріалу тощо.

Література

1. Антонюк В.Г. Вокальна педагогіка (сольний спів): підручник /Валентина Геніївна Антонюк. — К.: ЗАТ Віпол, 2007. — 173 с.
2. Медушевский В.В. Внемлите ангельскому пению. /Вячеслав Вячеславович Медушевский. — Минск, 2000. — 368 с.
3. Морозов В.П. Резонансная теория голосообразования. Эволюционно-исторические основы и практическое значение. /В.П.Морозов. //Вокальное образование начала XXI века. — М.: Новый ключ, 2008. — 183 с.

УДК 377.5:7047

Паньок Т. В., Висікайло Т. В.

ВИКОРИСТАННЯ ПЛЕНЕРНОЇ ПРАКТИКИ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА

У статті розглядається пленерна практика не тільки, як умова набуття образотворчої майстерності, а і як потужний засіб професійного становлення майбутнього педагога образотворчого мистецтва. Робота на пленері і зростання професійності є взаємопов'язаними процесами у формуванні високо кваліфікованого фахівця художньо-освітньої галузі.

Образотворча діяльність в умовах пленеру сприяє творчому оволодінню фаховими дисциплінами, серед яких малюнок, живопис, композиція. Порівняно з аудиторними постановками, заздалегідь продуманими викладачем, робота на пленері передбачає безліч варіантів вирішення поставлених завдань, що стосуються вибору мотиву, композиційного рішення, колориту, а отже, вимагає від майбутніх фахівців більшої самостійності, активізації творчого мислення. Ефективність навчання в умовах пленеру пов'язується із запровадженням до навчального процесу системи творчих завдань, що передбачають створення тематичних композицій та вимагають від майбутніх фахівців художньо-освітньої галузі застосування творчого підходу до натури.

Ключові слова: професійне становлення, пленерна практика, система творчих завдань, учитель образотворчого мистецтва, педагогіка.

В статье рассматривается пленэрная практика не только, как условие приобретения изобразительной грамоты, а и как средство профессионального становления будущего педагога изобразительного искусства. Работа на пленэре и профессиональный рост являются взаимосвязанными процессами в формировании высоко квалифицированного специалиста художественно-образовательной отрасли.

Изобразительная деятельность в условиях пленэра способствует творческому овладению специализированных дисциплин, среди которых рисунок, живопись, композиция. По сравнению с аудиторными постановками, заранее продуманными преподавателем, работа на пленэре предоставляет множество вариантов решения поставленных задач, которые касаются выбора мотива, композиционного решения, колорита. Это требует от будущих специалистов большей самостоятельности, активизации творческого мышления. Эффективность обучения в условиях пленэра напрямую зависит от внедренной в учебный процесс системы творческих заданий, которая предусматривает создание тематических композиций и требует от будущих специалистов художественно-образовательной отрасли применения творческого подхода к натуре.

Ключевые слова: профессиональное становление, пленэрная практика, система творческих заданий, учитель изобразительного искусства, педагогика.

Paniok T.V., Vysikailo T. V. Usage of Plein-Air Practice in the Professional Development of Future Teachers of Fine Arts. Professional training of future teachers of fine arts attaches great importance to plein-air practice, which is considered not only as a condition to the graphic skill development, but also as a powerful means of professional formation of future teachers of fine arts. The plein-air work and the growth of professionalism are interlinked processes in the formation of a highly qualified specialist in the art and education field.

Work in the plein-air conditions promotes creative mastering of professional disciplines, including drawing, painting, and composition. In comparison with the lecture-giving premeditated by the teacher, plein-air work provides many options for solving the problems of the choice of motif, composition, and colour, and therefore requires greater autonomy and enhanced creative thinking from the future specialists. The effectiveness of plein-air training is associated with the introduction of a system of creative tasks to the education process for the establishment of thematic compositions requiring from the future specialists of the art and education field to use creative approach to life.

Keywords: professional development, plein-air practice, system of creative tasks, teacher of fine arts, pedagogy.

Серед першочергових завдань сучасної художньо-педагогічної освіти у вищих художньо-освітніх закладах є підготовка фахівця галузі образотворчого мистецтва, який повинен не тільки володіти умінями і навиками реалістичного зображення дійсності, але й бути здатним до творчого застосування накопиченого досвіду у викладацькій діяльності, збудити у своїх учнях потяг до прекрасного, зробити все необхідне для того, щоб творчість стала для них життєво важливою і необхідною.

Пленерна практика як навчальна дисципліна здатна ефективно сприяти професійному становленню і самовдосконаленню майбутніх учителів образотворчого мистецтва, ефективному засвоєнню практичних умінь роботи в умовах необмеженого простору, його потрактування на площині, грамотного розміщення об'єктів зображення з урахуванням великих просторових відношень, творчого підходу до природи, а головне – здатності реалізувати накопичений образотворчий досвід у майбутній педагогічній діяльності. Навчальна діяльність в умовах пленеру не лише порушує водночас питання ефективного опанування малюнком, живописом, композицією, але і сприяє їх творчому осмисленню. Працюючи в умовах пленеру, майбутній фахівець має виявляти більшу самостійність у

прийнятті рішень, стосовно, вибору мотиву, застосуванні певної композиційної схеми, графічного, колірнього рішення, повинен, продемонструвати здатність пристосовувати свої знання і вміння до нових незвичних умов, що сприяють розумовому напруженню, пошуковій активності, розвитку творчих здібностей, що є необхідною умовою для оптимізації процесу професійного становлення майбутніх учителів образотворчого мистецтва.

Наразі постає проблема удосконалення навчально-виховного процесу саме під час проходження пленерної практики, пошуку інноваційних підходів до викладання цієї дисципліни, що є запорукою ефективної професійної підготовки та становлення особистості художника-педагога. З огляду на цей факт виникає потреба у ефективній організації навчальної діяльності у процесі пленерної практики шляхом запровадження системи творчих завдань, які б надали потужного імпульсу для результативного професійного становлення майбутніх учителів образотворчого мистецтва.

Проблемі фахової підготовки майбутніх учителів образотворчого мистецтва в умовах пленеру присвячено праці М. Маслова, О. Щіпанова, Є. Шорохова, Ф. Ковальова, В. Чурсіної та інших. У них порушено окремі питання вдосконалення процесу набуття професійного досвіду під час проходження пленерної практики майбутніми фахівцями художньо-освітньої галузі. Однак, залишаються недостатньо чітко окресленими шляхи ефективної організації їхньої навчальної діяльності в умовах пленерної практики.

Вагоме теоретичне і практичне значення для вирішення проблеми фахової підготовки майбутніх учителів образотворчого мистецтва в процесі пленерної практики мають наукові праці Г. Біди, В. Візера, М. Маслова, М. Ростовцева, в яких розглянуто основні етапи роботи над пленерними етюдами, проаналізовано типові помилки студентів та надано практичні рекомендації до виконання навчальних завдань [1, с. 101-119]; [2, с. 122-126]; [3, с. 54]; [5, с. 185-186]; [9, с. 118].

Загальні питання побудови колориту в різних художніх техніках: акварель, гуаш, темпера, олія; особливості образотворчої діяльності в умовах пленеру від односеансних етюдів до станкової картини на прикладах відомих художників і педагогів: П. Чистякова, К. Коровіна, С. Герасимова, М. Ромадіна, А. Грицяя та інших розглядаються науковцями О. Унковським і Е. Семешко [6, с. 217-221]; [7, с. 76-85].

Окремі відомості щодо розвитку пленерної практики в історії художньо-педагогічної освіти України розглядала Т. Паньок у монографії «Розвиток художньо-педагогічної освіти України в ХХ столітті».

У даній статті доводиться значущість застосування пленерної практики з метою вирішення актуальної проблеми професійного становлення майбутніх учителів образотворчого мистецтва.

Професійна художня освіта в сучасних умовах має розглядатися не лише як процес набуття професійних знань і вмінь, а перш за все як універсальний засіб особистісного розвитку майбутніх фахівців художньо-освітньої галузі на основі виявлення індивідуальних здібностей, естетичних потреб та інтересів; як ефективний засіб професійного становлення сучасного учителя образотворчого мистецтва.

Аналіз джерельної бази дозволяє дійти висновку, що специфіка образотворчої діяльності в умовах пленеру вимагає не лише використання всього арсеналу професійних знань і вмінь, набутих у процесі вивчення фахових дисциплін: рисунку, живопису, композиції, але і здатності до їх творчого переосмислення, самостійного втілення на практиці. Адже робота в умовах пленеру становить певну проблематичність, яка полягає у значній віддаленості об'єктів зображення, мінливості освітлення, що потребує концентрації уваги, миттєвих та влучних дій у процесі вирішення тону, побудові колірної гармонії. Навчальна діяльність в умовах пленеру, на відкритому повітрі для початківця більш складне завдання, порівняно із звичною роботою в майстерні [10, с. 56].

На відміну від аудиторних постановок, ретельно продуманих викладачем, робота на пленері вимагає більшої самостійності у прийнятті рішень, спонукає до розумового напруження, активізує мислення, що загалом прискорює процес професійного становлення майбутнього фахівця художньо-освітньої галузі. З впевненістю можна стверджувати, що у

процесі плерної практики формується здатність до самостійного переносу знань у нову ситуацію, здатність виявити нові проблеми у стандартних умовах, знаходити нові шляхи подолання цих проблем, вдаючись до комбінування вже відомих способів вирішення наявної проблематики. Так, наприклад, один і той же мотив, побачений в природі, можливо трактувати по-різному. Використовуючи ту чи іншу композиційну схему, композиція набуде ознак камерності або, навпаки, патетичності, просторовості. Вдаючись до застосування певного тонального, колірного рішення стає можливим відтворення настрою.

Експериментально доведено, що процес професійного становлення майбутніх учителів образотворчого мистецтва під час проходження плерної практики набуде більшої ефективності у результаті цілеспрямованої організації їх навчальної діяльності. У зв'язку з цим, великого значення набуває впровадження системи творчих завдань, що передбачають створення тематичних композицій та вимагають від майбутніх фахівців художньо-освітньої галузі застосування творчого підходу до природи. В. Чурсіна зазначає, що «робота на плері – це пошук справжнього живопису, шлях для постійного поглиблення, пошуку нових можливостей... Плер – мистецька школа випробування живописного смаку...» [8, с. 151-152].

У ході наукового дослідження встановлено доцільність використання під час плерної практики завдань, виконання яких потребувало дотримання певної спрямованості дій:

1) від творчого задуму – до природи, коли викладач пропонує виконати композицію на конкретну тему (наприклад: «Зажурені верби»), а для цього студенти мають знайти потрібний природний мотив та вирішити за допомогою яких засобів відтворити настрої у композиції (використання певної композиційної схеми, створення відповідного ритму ліній, тональних та колірних плям, застосування певної техніки, манери письма. При виконанні таких завдань корисним є читання літературних творів, у яких описується згаданий природний мотив. Уривки з оповідань, віршів стимулюють творче мислення і уяву, сприяють формуванню художнього образу майбутньої композиції, що здатно позитивно вплинути на образотворчу діяльність безпосередньо на природі;

2) від натурних спостережень – до творчого задуму, коли викладач надає студентам самостійно визначитися з темою композиції, використовуючи натурні спостереження. За таких умов чисельні етюди з природи, виконані в процесі плерної практики, мають скласти основу майбутньої творчої композиції на вільну тему (наприклад: «Літні спогади», «На березі річки», «Прогулянка у лісі»).

Проведені дослідження дозволяють стверджувати, що навчальна діяльність у процесі плерної практики, яка передбачає виконання творчих завдань, унеможливує механічне змальовування, сприяє ефективному опануванню фахових дисциплін: малюнку, живопису, композиції, активізує здатність до самостійної роботи, стимулює творче мислення, а, одже, прискорює процес професійного становлення майбутніх фахівців художньо-освітньої галузі.

У художньо-освітньому просторі сучасної України актуально залишається проблема формування суспільно-активної, творчої особистості майбутнього учителя образотворчого мистецтва, професійне становлення якого пов'язується з використанням плерної практики, що не лише сприяє ефективному засвоєнню фахових дисциплін: малюнку, живопису, композиції, а й спонукає до творчого переосмислення набутого досвіду.

Слід зазначити, що специфіка образотворчої діяльності в умовах плеру, на відміну від продуманих викладачем аудиторних постановок, вимагає від майбутніх фахівців більшої самостійності у прийнятті рішень, стосовно вибору мотиву, композиційної будови, колориту, сприяє активізації творчого мислення. З впевненістю можна констатувати той факт, що під час плерної практики створюються сприятливі умови для професійного становлення майбутніх учителів образотворчого мистецтва. З цього приводу виникає потреба у ефективній організації навчального процесу, основу якого складає система творчих завдань, що передбачають створення тематичних композицій та вимагають від майбутніх фахівців художньо-освітньої галузі застосування творчого підходу до природи. Система творчих завдань передбачає використання таких напрямків роботи: від творчого задуму – до природи і,

навпаки – від натурних спостережень – до конкретного творчого задуму. Слід наголосити на тому факті, що використання зазначеного підходу до натури сприяє результативному оволодінню необхідними знаннями і уміннями, розвитку творчих здібностей майбутніх учителів образотворчого мистецтва, що є запорукою їх успішної професійної діяльності.

Подальші дослідження можуть бути використані у створенні навчально-методичних розробок з малюнку, живопису, композиції, пленерної практики для середніх і вищих (художніх) навчальних закладів, а також систему творчих завдань доцільно впровадити у розробці авторської методики, під час викладання фахових дисциплін та перш за все, пленерної практики.

Література

1. Беда Г. В. Живопись : Учеб. для студентов пед. институтов по спец. № 2109 «Черчение, изобраз. искусство и труд» / Г. В. Беда. – М. : Просвещение, 1986. – 192 с., ил. – С. 101-119.
2. Визер В. В. Живописная грамота : основы пейзажа / В. В. Визер. – СПб. : Питер, 2006. – 192 с. : ил. – С. 122-126.
3. Ковалев Ф. Золотое сечение в живописи: Учеб. Пособие. / Ф. Ковалев. – К.: Выща шк. Головное изд-во, 1989. – 143 с., 90 ил., табл. – Библиогр.: 77 назв.
4. Маслов Н. Я. Пленэр : Практика по изобразит. искусству. [Учеб. пособие для студентов худож.-граф. фак. пед. ин-тов] / Н. Я. Маслов. – М. : Просвещение, 1984. – 112 с. – С. 82-89.
5. Ростовцев Н. Рисунок. Живопись. Композиция: Хрестоматия: Учеб. пособие для студентов худож.-граф. фак. пединститутов. / Н. Ростовцев – М.: Просвещение, 1989. – 207 с. – С. 186-187.
6. Семешко Е. Г. Деякі особливості виконання пленерних етюдів як складової художньої освіти / Е. Г. Семешко // Проблеми сучасності: мистецтво, культура, педагогіка : зб. наук. праць / Луган. держ. ін.-т культури і мистецтв ; за заг. ред. В. Л. Філіппова. – Луганськ : Вид-во ЛДІКМ, 2010. – Вип. 15. – С. 217-221.
7. Унковский А. А. Живопись : Вопросы колорита : [учеб. пособие для студентов худ.-граф. фак. пед. ин-тов] / А. А. Унковский. – М. : Просвещение, 1980. – 128 с. – С. 76-85.
8. Чурсіна В. Робота на пленері. Проблеми теорії і творчої практики / В. Чурсіна // Мистецтвознавчі та культурні аспекти дизайну. – Харків: ХДАДМ, 2011. – Вип. 5 – С. 151-152.
9. Шорохов Е. В. Композиция : [учеб. для студентов худож.-граф. пед. ин-тов – 2-е изд., перераб. и доп]. / Е. В. Шорохов. – М. : Просвещение, 1986. – 207 с., ил.
10. Щипанов А. Юным любителям кисти и резца / А. Щипанов. - М.: Просвещение, 1975. – 245 с. – С. 56.

УДК 373.3.016:78

Кузнецова О. А.

ВИКОРИСТАННЯ МОНІТОРИНГУ ЯКОСТІ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ПІДГОТОВЦІ ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

Стаття присвячена питанням ефективного використання моніторингу якості освітньої діяльності у підготовці майбутнього вчителя музичного мистецтва. Визначено роль моніторингу для розвитку освітньої системи, що вимагає глибокого, аналізу та синтезу сучасної педагогічної реальності, критичного переосмислення накопиченого досвіду. Виокремлені основні компоненти діяльності вчителя музики, що складають фахову професіограму. Основними вимогами до функціонування професіографічного моніторингу якості вищої мистецької освіти визначено: об'єктивність, валідність, надійність, систематичність, цілісність та комплектність, облік особливостей об'єкта вивчення та умов його проведення, гуманістична спрямованість.